Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 8. 12. 1998, sp. zn. 22 Cdo 2273/98, ECLI:CZ:NS:1998:22.CDO.2273.1998.1

Číslo: 50/2000

Právní věta:

Do doby, po kterou měl oprávněný držitel věc v držbě, je třeba pro účely vydržení započíst i dobu, po kterou věc držel před 1. 1. 1992, a to i v případě, že šlo o věc ve státním vlastnictví.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 08.12.1998

Spisová značka: 22 Cdo 2273/98

Číslo rozhodnutí: 50

Číslo sešitu: 7

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Vydržení

Předpisy:

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

K r a j s k ý s o u d v Českých Budějovicích svým rozsudkem potvrdil rozsudek O k r e s n í h o s o u d u v Českých Budějovicích ze dne 17. prosince 1997, jímž byla zamítnuta žaloba, kterou se žalobkyně domáhala, aby soud určil, že je vlastnicí v rozsudku specifikované části pozemku v katastrálním území Z. Odvolací soud vyšel z toho, že žalobkyně nabyla na základě kupní smlouvy od manželů Š. vlastnické právo k domu čp. 47 a k pozemku parc. č. 64 v katastrálním území Z.; tato smlouva byla registrována státním notářstvím 10. 12. 1985 a téhož dne se žalobkyně uchopila držby těchto nemovitostí. Žalobkyně však současně začala užívat i sporný díl sousedního pozemku, jehož se kupní smlouva netýkala, a který byl v tzv. státním socialistickém vlastnictví; tento díl byl oplocen společně s pozemkem, který byl předmětem převodu a žalobkyně byla přesvědčena, že je vlastnicí celého oploceného pozemku. V roce 1997, kdy žalovaný nabyl od státu vlastnictví pozemku, k němuž sporná část užívaná žalobkyní patřila, vyšlo najevo, že shora uvedená kupní smlouva se této části netýkala. Žalobkyně se pak domáhala, aby soud určil, že je vlastnicí části pozemku a tvrdila, že vlastnické právo nabyla vydržením. Odvolací soud však ve shodě se soudem prvního stupně dospěl k závěru, že žalobkyně spornou část pozemku nevydržela. Vyšel přitom z právního názoru, že podmínkou vydržení je oprávněná držba, a že "pro vznik držby jsou nezbytné tři základní předpoklady: právně způsobilý titul, uchopení držby a způsobilý předmět držby". Zatímco první dva předpoklady považoval odvolací soud za splněné, nebyl tu podle jeho názoru způsobilý předmět držby, neboť pozemek ve státním socialistickém vlastnictví nebylo možno do 1. 1. 1992, kdy nabyla účinnosti novela občanského

zákoníku, provedená zákonem č. 509/1991 Sb., vydržet; proto vydržecí doba, která v případě vydržení nemovitosti činí deset let, počala běžet až od 1. 1. 1992. Tento závěr vyplývá i z § 872 odst. 6 obč. zák., který zužuje možnost započíst vydržecí dobu, která uplynula před 1. 1. 1992, pouze na případy, kdy podle dosavadních předpisů bylo možno nabýt v důsledku oprávněné držby jen právo na uzavření dohody o osobním užívání pozemků; tato možnost se tedy týkala jen vydržení pozemků "v osobním vlastnictví". Vzhledem k tomu nemohla žalobkyně spornou část pozemku vydržet. Odvolací soud připustil proti svému rozsudku dovolání "k otázce započtení vydržecí doby před účinností zákona č. 509/1991 Sb. v případě, že předmětem vydržení byl pozemek ve vlastnictví státu".

Proti rozsudku odvolacího soudu podává žalobkyně včasné dovolání, které opírá o dovolací důvod, uvedený v § 241 odst. 3 písm. d) o.s.ř. Uvádí, že již dříve byl konstantně zastáván právní názor, že pro dovršení vydržení postačí, že jeho předmět je k vydržení způsobilý v době završení ostatních podmínek vydržení a odkazuje na publikaci „Občanský zákoník. Komentář", vydanou nakladatelstvím Panorama v Praze v roce 1987, díl I., str. 427 a násl. V době dovršení běhu vydržecí lhůty (11. 12. 1995) byl proto předmětný pozemek způsobilý k vydržení a byly splněny všechny náležitosti vydržení, včetně nepřetržitého běhu desetileté vydržecí lhůty. Dovolatelka dále uvádí, že pokud by nadále bylo přihlíženo k dřívějšímu zvýhodnění státního socialistického vlastnictví, bylo by to v rozporu s čl. 11 Listiny základních práv a svobod. Proto navrhuje, aby rozsudek odvolacího soudu, jakož i rozsudek soudu prvního stupně, byly zrušeny a věc vrácena soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

N e j v y š š í s o u d po zjištění, že dovolání je přípustné podle § 239 odst. 1 o.s.ř., že je uplatněn dovolací důvod upravený v § 241 odst. 3 písm. d) o.s.ř. a že jsou splněny i další náležitosti dovolání a podmínky dovolacího řízení (zejména § 240 odst. 1, § 241 odst. 1 o.s.ř.), napadené rozhodnutí přezkoumal a shledal dovolání důvodným. Proto rozhodnutí odvolacího soudu zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Podle § 134 odst. l, 2 obč. zák. se oprávněný držitel stává vlastníkem věci, má-li ji nepřetržitě v držbě po dobu tří let, jde-li o movitost, a po dobu deseti let, jde-li o nemovitost. Takto nelze nabýt vlastnictví k věcem, které nemohou být předmětem vlastnictví, nebo k věcem, které mohou být jen ve vlastnictví státu nebo zákonem určených právnických osob (§ 125). Podle § 868 obč. zák., pokud dále není uvedeno jinak, řídí se ustanoveními tohoto zákona (tedy občanského zákoníku ve znění zákona č. 509/1991 Sb.) i právní vztahy vzniklé před 1. lednem 1992; vznik těchto právních vztahů, jakož i nároky z nich vzniklé před 1. lednem 1992, se však posuzují podle dosavadních předpisů. V dané věci žalobkyně požadovala určení vlastnického práva, které mělo vzniknout až po 1. lednu 1992; proto bylo jeho vznik třeba posoudit podle občanského zákoníku, ve znění zákona č. 509/1991 Sb. Je tedy třeba zabývat se otázkou, zda v době, kdy uplynulo deset let od doby, kdy se žalobkyně stala oprávněnou držitelkou (oprávněnost její držby ani další podmínky vydržení nejsou předmětem přezkoumávání), splňovala žalobkyně podmínky vydržení, uvedené v § 134 obč. zák. Vzhledem k tomu, že uvedené ustanovení omezuje předmět vydržení jen tak, že takto nelze nabýt vlastnictví k věcem, které nemohou být předmětem vlastnictví, nebo k věcem, které mohou být jen ve vlastnictví státu nebo zákonem určených právnických osob, lze konstatovat, že oprávněný držitel se stává vlastníkem věci, která byla doposud ve státním vlastnictví (nejde-li o věc uvedenou v § 134 odst. 2 obč. zák.), má-li ji po 1. lednu 1992 nepřetržitě v držbě po dobu tří let, jde-li o movitost a po dobu deseti let, jde-li o nemovitost. Do doby, po kterou měl oprávněný držitel věc v držbě, je třeba započíst i držbu, vykonávanou před 1. lednem 1992. Opačný názor nelze ze zákona dovodit. Lze sice přisvědčit odvolacímu soudu, že § 872 odst. 6 obč. zák. se zabývá pouze případy, v nichž šlo o držbu pozemků v soukromém (nikoli v osobním) vlastnictví, a že na držbu státních pozemků toto ustanovení nedopadá, je však nutné konstatovat, že toto zákonné ustanovení je nadbytečné, že jen deklaruje pravidlo, které vyplývá z podstaty věci a že jeho zařazení do zákona nelze vykládat tak, že by

vylučovalo započtení vydržecí doby v jiných případech než v těch, kdy občan nabyl v důsledku oprávněné držby právo na uzavření dohody o osobním užívání pozemku. Neobstojí ani názor o tom, že by před 1. lednem 1992 nebyl pozemek ve státním vlastnictví způsobilým předmětem držby. Ustanovení § 135a odst. 3 obč. zák., ve znění platném do 1. ledna 1992, sice takový pozemek vylučovalo z vydržení, jeho oprávněná držba však nebyla § 132a odst. 1, ani jiným ustanovením občanského zákoníku, omezena. Pozemek ve státním vlastnictví byl tedy před nabytím účinnosti novely občanského zákoníku, provedené zákonem č. 509/1991 Sb., způsobilým předmětem oprávněné držby, tato držba však vzhledem k ustanovení § 135a odst. 3 obč. zák., které vylučovalo z vydržení pozemky v tzv. socialistickém vlastnictví, nemohla vyústit v nabytí vlastnického práva vydržením. Jakmile uvedené omezení odpadlo, uplatnily se právní důsledky oprávněné držby, které zákon až doposud vylučoval.

Pokud tedy v dané věci odvolací soud vycházel z jiného právního názoru, spočívá jeho rozhodnutí na nesprávném právním posouzení věci a dovolací důvod, upravený v § 241 odst. 3 písm. d) o.s.ř., je dán. Proto nezbylo, než rozhodnutí odvolacího soudu zrušit (§ 243b odst. 1 o.s.ř., věta za středníkem) a věc vrátit tomuto soudu k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2 o.s.ř.).